

es va estendre tant, i des de molt antic, en l'àrab dels moriscos (com en *Generalife* < *ġinna al ʿarīf*, o *Calabarra* < *qalʿa al-barr*) del qual he donat proves en massa en el vol. I (pp. 26, 30, 46, 49, 85, 93, 281) i en *EntreDL* III, 158.

Certament hi ha diferència en el tractament *g* del *q* aràbic. Però és un tractament que també es dona en molts arabismes. I recordem ací el cas de *Galintort*: en l'article *Castellfort* hem vist que és la forma de la carta de població de 1237, i punt de partida del modern *Castellfort* del Maestrat, continuació de *qalʿa al-bārt* (o *qalʿat-*) nom en el qual *qalʿa* després ha estat reemplaçat per la seva versió catalana *castell*.

En CONCLUSIÓ l'etimologia *Qalʿa ai-nābr* se sosté perfectament. Ni tan sols se li pot objectar la *ġ* inicial d'Al-Uḏrī, que seria ja un antic fruit de la pron. mig-romànica dels moriscos. A penes objectable perquè és ben concebible que els moriscos encara conservessin molt de l'articulació romànica pròpia del mosàrab.

En total, quina val més de les quatre hipòtesis? A) es pot eliminar com la més flaca en fonaments, i contradita per les mencions inicials; B) és més flaca que C); i no seria tan fàcil si hem de triar definitivament entre D) i C), si bé aquesta ens sembla pecar d'híbrida, i també que D) està corroborada per tants indicis coincidents, que és la que s'ha d'imposar.

Exclama Cavanilles en entrar a la vall: «tan poblada de lugarillos, tan bien plantada de árboles que su vista deleyta --- sus moradores son muy aplicados al trabajo --- viven contentos en aquel recinto delicioso» (veg. bones fotos en *GGRV*, 1106, 1107, 1075).

Jo me n'anava amb la mateixa impressió, quan em conduïren des d'*Alpatró* muntanya amunt, a completar la toponímia amb la vista, el vell i eixerit informador, acompanyat d'un nét de 15 anys, Evarist i Francesc Alemany. A dalt, sabent que jo volia seguir cap a la Vall d'Alcalà, a continuar les enquestes, digueren, en arribar al peu d'un estret cingle de roca: «—Ja quasi hi sou a Alcalà». Dit i fet, fent-me ells esqueneta, vaig enfilar-m'hi, i enllà... Més amunt ens victorejàvem, voleiant mocadors: «—Visca Alpatró!»; i ells: «—Vixca València!». I quan, arribant ja a la carena, la veu, en llunyania, ja s'anava esblaimant: «Visca València catalana, nostra, nostra!»—, i zinzam, caminant murmurava:

Ai quina vall,
deliciosa:
damunt, davall,
ronda amorosa,
d'alts i collades
bell escampall,
llum-coronades,
que enlloc el Sol tapar no abasta;
d'eixos turons la serralada
pareix que engasta
joiell bledà:

flor perfumada,
que mai l'oblit no em marcirà! (J. C. 1989).

¹ Jo ja no vaig notar-hi res mallorquí (fora d'algun detall lexical): llavors feia 150 anys del repoblament; i en anar-hi jo, ja eren 350 anys: parlar neta-ment valencià, molt conservador. Sobre aquest, més que en la tesi alemanya de Barnils (home força perezós) hi ha algunes dades útils en el *BDLC* x, 1918, p. 181. — ² *Serra*: un castell de la vall d'Ebo (SSiv., pp. 386-7). — ³ Imprès *Galinerz*, però en el facs. veig una *-f* llarga, igual a la de *Sallent* i *Caldes* (356.4). — ⁴ Sobre la distribució parroquial. El «Beato» (fi S. xvi) li atribueix 165 focs de moriscos; un poc més tard, parr. a part per a Alpatró i els seus annexos, amb 53 moriscos. El 1609 Reglà-Boronat, anomenant-la «*Vall de Gallinera*» (p. 118) li donen un total de 400 focs moriscos, a tota la vall sencera. En Lapeyre (p. 44), dades complicades: 120 mor. el 1572, i 224 per a tota la vall (però amb certa confusió en els altres censos del segle, car es donen dades peculiars de *Benirrama*, *Benimasot*, *Alcúdia*, *Beniali* i la *Carroja*). Però pertot només moriscos. Es despoblà. Lz. Vargas (I, 35) en deu donar carta de població o bibliografia. — ⁵ No tenim a la vista la grafia en lletres aràbigues, i no posant Vallvé signe de llarga a la *i*, ni diftong, hem de suposar que només hi ha les consonants *ġ + l + n + ʿalif + r*; hi hagués o no el diacrític de la kesra, igual pot ser *ġalanār*, com en Jaume I: el diacrític de *a* difereix de *i* només en la posició (a sobre o a sota) i l'escriba podia errar-se, majorment si es guiava pel modern *Gallinera*, com s'hi deu guiar En Vallvé. — ⁶ «yugada: *harøe*» (*PALc*, 255b22-24).

GALLISSÀ

Mas del terme d'Amer (a La Selva). Deu ser el que figura en l'acta de consagració de l'església del monestir de Santa Maria d'Amer: *Villa que dicitur Gallizano* a. 949 (Monsalvatje XI, 172).

Quadra de Gallissà, prop de Vilanova (Garraf) (*G.G.C.*, 535).

Incert de quin d'aquests dos llocs prenen nom les persones:

P. de Galliciano, nom llatinitzat d'un enviat de Jaume II a la casa reial anglesa (Finke, *Acta Ar.* I, 488); *Eymericum de Galizans*, a Vic a. 1257 (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* II, 431); *B. de Galizans*, a. 1198 (*Cart. de Poblet*, 114).

Gallissà, cognom de Tivissa a. 1820-30 (*BABL* XVI, 299).

ETIM. Aebischer (*Et. Top. Cat.*, 93), considera que el *Gallissà* d'Amer (que ell creu de l'Empordà) prové del NP llatí *GALLICIUS* (Schulze, 171.428); també es podria tractar d'un NP germànic *WALIZA*, genitiu *-ZANS*, com ho suggereixen les formes en *-ns* de 1198 i 1257; menys probable no havent-hi rastre de *Gua-* en les grafies antigues. J. F. C.